

Carl Bildt och politikens banalisering

Somerset

Trafiken har ryckt fram som regeringen Blairs värsta huvudvärk, även veckor när inte två miljoner söker sig mot Cornwall, Dorset och Somerset för att bevittna solförmörkelsen. Biltrafiken har ökat med tio procent på två år och korkar igen de smala engelska vägarna. Samtidigt har regeringen hållit tillbaka investeringar i trafikapparaten. »Vård, skola, omsorg« har fått gå före och för att vinna valet 1997 lovade Blair att inte höja skatten. Därtill fanns ett grönt stråk i labours trafikpolitik. De konservativa kan nu gå till attack om vanskötsel.

Frågan har koppling till labours inre strider. John Prescott är superminister för det departement där trafikfrågorna ligger. Han är samtidigt vice premiärminister och ledare för »old labour«, den del av det brittiska labourpartiet som är mera traditionell och fackföreningsbunden. Prescott var också partiets ledare i vårens lokalval och EU-val, som gick illa för labour.

Prescotts svårigheter är ett mynt med två sidor för Blair. Å ena sidan ger det honom chansen att byta ut ministrar och medarbetare från »old labour« till förmån för Blair-modernister. Å andra sidan är Blair beroende av fred inom partiet. Och han har inte råd inför väljaropinionen att låta Prescott misslyckas med trafikpolitiken. Blairs lösning under veckan blev att inställa en väntad stor ombildning av det brittiska kabinettet (alltså den inre kretsen av ministrar), att i stor skala byta ut traditionalister på lägre nivå samt att lova Prescott mer pengar till trafikinvesteringar i den kommande budgeten.

Jämsides med detta har Blair manat sina ministrar att driva sommarkampanj på temat att Tories numera domineras av extremister. Och han har försökt påverka liberalernas val av ny partiledare efter Paddy Ashdown. Blair och Ashdown byggde för två år sedan en ny politisk axel för att vända de konservativas långa styre. Liberalerna är till hälften med och styr Storbritannien, de samråder om regeringsförslag ungefär som Schyman och Schlaug i Sverige.

Liberalernas gräsrötter befarar nu att partiets identitet, med skolfrågorna som en viktig del, ska suddas ut genom samarbetet. I medlemsomröstningen som blir klar i morgon måndag hotar den starkt labour-kritiske utmanaren Simon Hughes att vända partiledningens kandidat Charles Kennedy, som Tony Blair gärna vill se.

Liberalernas lust att bryta samarbetet hämmas av vetskapen att den goda mandatutdelningen i senaste parlamentsvalet, 46 platser, delvis berodde på att labour stödde de liberala kandidaterna här i sydvästra England, där striden i valkrets efter valkrets stod mellan Tories och liberalerna.

I allt detta finns den större frågan om Europa. Kommer Blair att kunna bevara en sådan popularitet i den brittiska väljarkåren att han vågar gå till val 2001 och därefter ta en folkomröstning om EMU? Kan han, i bevarat samspel med de lokalt starka liberalerna (27 procent i senaste lokalvalen), hålla bilden av sig som modern och framgångsrik ledare för det breda mittfältet, under hygglig enighet i partiet?

»All politics is local« satte Tip O'Niel, den legendariske talmannen i amerikanska representanthuset, som titel på sina memoarer. Ingen politiker kommer ifrån kravet att säkra förankringen hos dem som väljer honom eller henne. Även poli-

tiker med stora ambitioner för Europa och världen – en Helmut Kohl, en Tony Blair – måste oavlatligt fundera över vilka val som väntar, vilka partifraktioner som måste hållas på gott humör, vilka nära verkligheter som kan rubba väljarstödet.

Den moderna världen rymmer här en växande spänning. Å ena sidan är de viktiga skeendena mindre och mindre nationellt bundna. Å andra sidan blir de politiska ledarna mer och mer känsliga för lokala störningar. Moderna massmedier tenderar göra det lilla stort – i Storbritannien är även pressen förbluffande ointresserad av annat än den egna ön. Misstrogn, flytande väljarkårer med svagare grundläggande lojaliteter än förr låter sig lättare ryckas med i vågor av missnöjen. Även partiaktivister agerar numera ofta på mediasamhällets utspelsvillkor.

Blairs nya labour har inte bara ägnat sig åt saklig förnyelse utan även utvecklat mästarekap i fråga om sken, »image». »Spindoctors» kallas de som är särskilt skickliga på att manipulera föreställningarna i den mediedrivna politiken.

Hur undviker man i allt detta att klyftan växer mellan realiteterna och bländverken? Hur binder man samman, så som verkligheten faktiskt väver samman, »det lilla vi» och »det stora vi»? Hur får Europa politiska ledare med kärna, samtidigt som den politiska hanteringen hela tiden inbjuder till skenbudskap och lokala brandkårsuttryckningar?

Carl Bildts avgång ställer frågor som dessa på sin spets. I sitt extra veckobrev om avgången skriver Bildt själv om den konstlade motsättningen mellan de nationella frågorna och de internationella: »I hela min politiska gärning har jag försökt visa att den motsättningen inte längre finns, att den samhällsutveckling vi nu är en del av är så integrerad över gränserna att ett politiskt engagemang som ser nationsgränsen som en gräns också för engagemanget aldrig kan bli en framtidskraft

värd namnet.» Han lägger till: »Det har förvisso sina svårigheter att få förståelse för detta och jag har levt mycket påtagligt med dessa svårigheter i relationer med såväl media som motståndare men jag är alldeles övertygad om att det är en nödvändighet.»

Det har lagts Bildt till last att han läser böcker, själv lär sig stora frågor i sak, ständigt påminner även om naturvetenskapliga och teknologiska förändringar och inte döljer att han är starkt upptagen av hela Europas framtid i ett moment då framtidens Europa är öppet för att formas av politisk vilja. Lika så att han visat benägenhet att göra partiaktivister osäkra genom att av och till tänka i nya politiska banor. När Bildt började tala om »allians för förnyelse» inbjöd han i själva verket till öppet samtal med en socialdemokrati som förhoppningsvis insåg att frågorna och motsättningarna delvis går på andra ledder framöver än de gamla invanda.

Kvar finns nu en statsminister som skryter med att han inte läser tidning, som avvaktar opinionsmätningar innan han har en åsikt om någonting viktigt i Europa och som i kommentaren till Bildts avgång suckar av lättnad, mellan raderna, över att få återgå till de gamla bekanta trätorna och fiendebilderna i de invanda lokala frågorna.

Carl Bildts avgång gör svensk politik mindre och mer banal. Vi är inte ensamma om problemet politikens förflockning i dagens Europa. Det känns ändå sorgset att fel person går. Sverige hade behövt den nye Bildt som statsminister för att ta sig ur sin mentala insnörning och sin brist på europeiskt självförtroende.

8 augusti 1999